

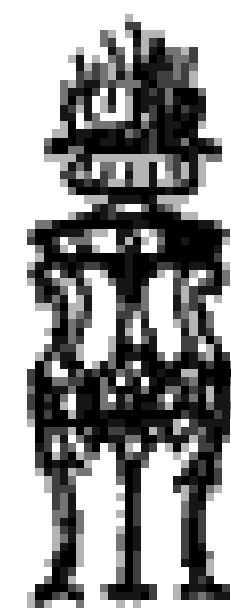
ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
1926

Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΑΣ
ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΑ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821

ΤΟ ΜΕΡΟΣ ὃ ΔΙΕΔΡΑΜΑΤΙΣΕΝ ΕΝ ΑΥΤῶ Ο ΑΛΗ ΠΑΣΣΑΣ ΤΕΠΕΛΕΝΛΗΣ.
— ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ ΠΕΡΙ ΑΠΟΒΑΣΕΩΣ.—
Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΟΥΚΕΒΙΛΛ

Ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου.

ΥΠΟ

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Καθηγητοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν
καὶ ὑφηγητοῦ ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ Βιέννης.

Κατὰ τὰς πολυετεῖς ἡμῶν ἐρεῦνας καὶ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις καὶ ἀρχείοις τῆς Εὐρώπης τὰς γενομένας χάριν τῆς συγγραφῆς τῆς πρὸ διετίας ἑλληνιστὶ ἐκδοθείσης παρ' ἡμῶν «Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ» ἀνεκαλύψαμεν ἀπειράριθμα ἔγγραφα ἐπίσημα τῶν Κυβερνήσεων τῆς Εὐρώπης, ὧν χρῆσιν καὶ μνεῖαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐποιήσαμεν ἐν τῇ ἐν λόγῳ συγγραφῇ, ἥτις, ὡς ἐκ τούτου, ἐπειδὴ τὰ ἔγγραφα ταῦτα παρ' ἡμῖν τὸ πρῶτον ἐμελετήθησαν καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν, προσκτᾶται τὸν χαρακτῆρα ὑπάτης πρωτοτυπίας, ἣν μόνον ἐκεῖνοι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐκτιμήσωσιν, οἵτινες συγγράφουσι καὶ αὐτοὶ «Ἱστορίας», ἀλλ' ἀταλαιπωρήτως καὶ ἀπὸ τρίποδος εἴτε ἀντιγράφουσιν ἀπλῶς εὐρωπαϊοὺς συγγραφεῖς ἢ ἔστω καὶ διπλωματικὰς βίβλους διὰ τὸ ἀκοπώτερον. Τὰ συνονθυλεύματά των παρουσιάζουσιν εἴτα εἰς τὸ ἀνύποπτον ἑλληνικὸν ἀναγνωστικὸν κοινόν, τὸ ὁποῖον δὲν μανθάνει ἐν αὐτοῖς τίποτε νεώτερον ἢ ὅσον θὰ ἐμάνθανεν ἀναγινῶσκον οἷονδῆποτε ξένον ἔργον, χονεῦον ταῦτοχρόνως καὶ τὰ παρὰ τούτων σκοπίμως διὰ πολιτικῶς λόγους διεστρεβλωμένα εἰς βάρος τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐκ τῶν περιεργωτέρων καὶ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων ἔγγράφων, ὧν μνεῖαν ἀπλῶς χάριν τῆς συντομίας ἠδυνήθημεν νὰ κάμωμεν ἐν τῇ ὡς ἄνω εἰρημένῃ συγγραφῇ ἡμῶν, εἶναι τὰ ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου ζηλοτύπως φυλασσόμενα ἔγγραφα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἐγγραφα τοῦ Νέλσονος καὶ τοῦ Χουῦδσον Λώου, πρόσθετα χειρόγραφα τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου Ἄρ. 33,949 καὶ SS 20,188» (Nelson Papers ad Hudson Lowe

Papers Britisch Museum's, Additional Manuscripts No 33,949 καὶ SS 20,188). Τὰ ἔγγραφα ταῦτα δημοσιεύομεν ἐν τοῖς «Ἠπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» κατὰ πρῶτον σήμερον εἰς ἀκέραιον, θὰ συντελέσωσι δὲ ἀριδύλως εἰς διαφώτισιν μερικῶν ἀληθῶς μόνον σημείων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἀλλὰ σημείων σκοτεινῶν ὅσον καὶ ζοφερῶν, διότι περιστρέφονται περὶ τοὺς χρόνους ἐκείνους, καθ' οὓς ὁ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἀνταγωνισμὸς εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὡς πάντοτε, εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον ἐν Ἠπειρώῳ, Ἀλβανίᾳ καὶ Ἑλλάδι καὶ οὕτω ἐξηγοῦνται ἡμέραι ἀποφράδες τῆς ἱστορίας τοῦ δυσμοίρου ἡμῶν ἔθνους, οἷαι τῆς Πάργας καὶ τοῦ Ζαλόγγου. Εἰς τὰ συμπεράσματα ὅμως ταῦτα θὰ καταλήξῃ οἰκοθεν μόνον ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης. Ἐνταῦθα πρόκειται κυρίως περὶ ἔγγράφων ἀπορρόντων εἴτε εἰς σχέδια στρατηγικὰ ἀποδιδόμενα εἰς τὸν Μέγαν Ναπολέοντα, ἃ ἐν πρόσκαιρῳ ἐνθουσιασμῷ συνέλαβεν οὗτος περὶ ἐκστρατείας κατὰ τῆς Τουρκίας, καὶ προωρισμένον διὰ τὸν Ναύαρχον Νέλσονα, εἴτε εἰς ἀλληλογραφίαν διπλωματικὴν μεταξὺ Ναπολέοντος καὶ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις προξένου Πουκεβίλλ. Τὰ πρῶτα ἦσαν γεγραμμένα ἐν Γαλλικῇ γλώσσῃ πρὸς τὸν Νέλσονα, τότε Ἀγγλον Ἀρχιναύαρχον ἐν τῇ Μεσογείῳ, περὶ τῶν καταλλήλων μέσων ἀποκρούσεως ἐνδεχομένης ἀποβάσεως τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος εἰς Τουρκίαν, ἣν οὗτος ἐμελέτα πρὸς ἐξέγερσιν ἐπαναστάσεως ἐν αὐτῇ. Εἶναι γεγραμμένα προφανῶς παρὰ πράκτορος ἐξ ἐκείνων, οὓς ἡ Ἀγγλία ἐστρατολόγει μεταξὺ τῶν ἀμοίρων ἔθνικῆς ἢ καὶ πάσης συνειδήσεως Λεβαντίνων, οἵτινες καὶ κατόπιν μέχρις ἐσχάτων ἔτι ἀπετέλουν καὶ ἀποτελοῦν τὸ προξενικὸν αὐτῆς ἐπιτελεῖον ἐν Ἀνατολῇ (Ἴδε καὶ δοῶσιν Μπιλλιῶτη ἐν Κρήτῃ καὶ Θεσσαλονίκῃ). Τὰ δεύτερα Hudson Lowe papers SS 20, 188 (ὁ Χουῦδσον Λώου ἦτο τῷ 1811 Διοικητὴς τῶν Ἰονίων νήσων καὶ βραδύτερον Διοικητὴς τῆς νήσου Ἀγ. Ἐλένης, καταστάς διάσημος ὡς δεσμοφύλαξ αὐτοῦ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, ἀφ' οὗ ἐν Κερκύρα ἐμάνθανεν ἤδη πρότερον ὑπὸ κατασκόπων τὰ σχέδια τοῦ Κορσικανοῦ δορυκτῆτορος ἵνα ματαιοῖ αὐτὰ) εἶναι γεγραμμένα ἐν ἰταλικῇ γλώσσῃ ἐπίσης ὑπὸ λεβαντίνου πράκτορος, ὅστις τῇ ἐντολῇ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἐν ἀρχῇ συντασσομένου τοῖς Γάλλοις διὰ τοῦ Πουκεβίλλ καὶ εἶτα μεταστάντος εἰς τοὺς Ἀγγλους) καὶ τοῦ Χουῦδσον Λώου *ἐξεφύλλιξε τὴν ἀνταπόκρισιν τοῦ Γάλλου Προξένου Πουκεβίλλ* καὶ συνέτασσε βραχεῖαν αὐτῆς περίληψιν, προωρισμένην διὰ χρῆσιν τῶν Ἀγγλων. Πιθανῶς αὐτὸς ὁ καθάσης τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου παρέδιδε τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἰς τὸν Λεβαντίνον δωροδοκηθεὶς ὑπὸ τοῦ Χουῦδσον Λώου. Ἐὰν ὁ ταχυδρομικὸς σάκος περιεῖχε σημαντικώτατα ἔγγραφα, ἐπέπιπτον οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ κατὰ τοῦ ταχυδρόμου καὶ ἐλάστευον ὀλόκληρα τὰ ἔγγραφα ἀκέραια. Τοιαῦτα ἀποσπάσματα εὐρί-

σκονται περὶ τὰ 30 ἐν τοῖς χειρογράφοις, ἅτινα πάντα πραγματεύονται περὶ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ Ἀλῆ Πασσᾶ και τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου. Οὕτω καθίσταται εὐνόητον και διατί ὁ Πουκεβίλλ ἔστρεψε τὴν φιλίαν του βαθμηδὸν πρὸς τοὺς **Κουτσοβλάχους**. Ὅπωςδήποτε ὁ Πουκεβίλλ οὔτε ὠσφράνθη κἄν ὅτι ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς εἶχε προσχωρήσει ἤδη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἀγγλων προφανῶς διότι οὗτοι ἦσαν και οἱ πλειοδοτοῦντες! Καὶ οὕτω συμβαίνει πάντοτε ἐν ἀμίλλῃ χρηματικῇ νὰ ὑπερισχύουν αἱ Ἀγγλοι!

Α΄.

Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Ναπολεοντείου σχεδίου περὶ ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Τουρκίας και ἡ ματαίωσις αὐτοῦ.

Τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Νέλσοντος ἐπιγραφόμενον ἔγγραφο (Nelson Papers) τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, και ὅπερ εἶχεν ὡς σκοπὸν νὰ διαφωτίσῃ τοῦτον περὶ τῶν καταλληλοτέρων μέσων πρὸς ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένης ἀποθείσεως τοῦ Ναπολέοντος ἐν τῇ δυτικῇ Τουρκίᾳ κέκτηται τὸν τίτλον : «Παρατηρήσεις σχετικαὶ πρὸς τὴν ἀμυναν τῆς Ἀλβανίας και τοῦ Μωρέως ἐν περιπτώσει ἐπιδρομῆς τῶν Γάλλων, ἐξ Ἰταλίας συντελουμένης», και ἔχει ὡς ἔξης ἐκ τοῦ γαλλικοῦ κειμένου :

«Ἐὰν οἱ Γάλλοι ἐκτελέσωσι τὸ ἀπὸ τόσο μακροῦ χρόνου μελετηθὲν σχέδιον τοῦ νὰ προσβάλωσι και ἐπαναστατήσωσι τὴν Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν, φαίνεται ὅτι δύνανται νὰ τὸ ἐπιχειρήσωσιν ἀπὸ τριῶν σημείων :

1) Ἐξ Ἀγκῶνος, ὅπου ἔχουν ἤδη ἐγκαταστήσει στρατιωτικὴν και ναυτικὴν βάσιν ὡς και ἐκ Ρυμνίου, τοῦ ἐντεῦθεν τῶν Ἀλπεων ἐδάφους (Territoire Cisalpin). Πᾶν στρατιωτικὸν σῶμα δύναται νὰ μεταφερθῇ ἐκεῖθεν ἐντὸς 48 ὡρῶν εἰς Ραγούζαν και ἐντεῦθεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Μαυροβουνίου, ὅπου οἱ Γάλλοι ἔχουν συνδέσει πολυαριθμούς σχέσεις και ὅπου θὰ γίνουν δεκτοὶ μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας. Ἡ ἀπόστασις εἶναι ἐλαχίστη θὰ καταλάβωσι πάραυτα τὰ ἱερῶματα και θὰ βαδίσωσι πρὸς τὴν Σκόδραν, ἧς ὁ Πασσᾶς και τὸ πλεῖστον τῶν στρατιωτῶν του θὰ ἐνωθῶσι μετ' αὐτῶν, και ἐκεῖθεν θὰ βαδίσωσιν εἰς Ἰωάννινα και εἰς Σούλιον. Ἡ ἐπιχειρησις αὕτη δύναται νὰ γίνῃ διὰ τρεχαντήριον (tartanes) και πλοιαρίων τῆς Ραγούζης, ὅπου τὰ πάντα εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν των, τὰ δὲ πλοῖα ταῦτα δύνανται νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ κανονιοφόρων λέμβων, ἐκαστοτε ἐν τῶν περιπλεόντων πλοίων ἠθελεν εἶναι ἔξω τῆς ἀποστάσεώς του.

Οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων ἔχουν μηηθεὶ ἐπὶ τριετίαν εἰς ἐπαναστατικὰς ἀρχὰς ὑπὸ τῶν Γάλλων. Κολακεύουσιν οὗτοι αὐτοὺς μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τύχωσι τῆς ἀνεξαρτησίας των και πάντες ἐν γένει ἔχουν

ἐφοδιασθῆ δι' ὤπλων διὰ τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς Γενούης, εἶναι ῥυποκίνδυνοι, οἱ δὲ Μαυροβούνιοι, οἵτινες διετήρησαν πρόσκαιρόν τινα ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡγεμόνος Σκενδέρβη, εἶναι ἐξαίρετοι σκοπευταὶ καὶ πολεμοχαρεῖς. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ῥηθῆ καὶ περὶ τῶν Ἀλβανῶν, οἵτινες τὸν πλεῖστον χρόνον καταγίνονται εἰς ἐμφύλιον πόλεμον μεταξὺ τῶν, τοῦ ἐνὸς χωρίου ἐπιτιθεμένου συνήθως κατὰ τοῦ ἄλλου, καὶ τούτου ὑπῆρξα ἐγὼ αὐτόματος μάρτυς. Εἶναι ἀνδρεῖοι, ἐπιχειρηματῆαι καὶ ἄγριοι, εἰθισμένοι εἰς τὰ ὄπλα καὶ διηρημένοι κατὰ λόχους, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς εὐνοούμενόν τινα ἀρχηγόν, ἐκλεγόμενον ὑπ' αὐτῶν τούτων. Οἴκοι ἀσχολοῦνται εἰς λεηλασίας καὶ ἀλληλομαχίας, ὑπηρετοῦσιν εἰς τὰς ἐν Αἰγύπτῳ στρατιάς ἢ ὑπὸ τὰς διαταγὰς παντὸς ἡγέτου θέλοντος νὰ τοὺς χρησιμοποιήσῃ καὶ καλοπληρώσῃ. Ἐνδύονται κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἡπειρωτικὸν τρόπον καὶ φέρουσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου περιγραφόμενα σανδάλια (ἐμβάδας ἢ τσαρούχια). Εἶναι τὸ μὲν Χριστιανοί, τὸ δὲ Μωαμεθανοί, ἀλλ' οἱ τελευταῖοι συχνὰ φοιτῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὡς οἱ πρῶτοι εἰς τὸ τσαμίον ἐναλλάξ.

Ὁ Πασσᾶς τῆς Σκόδρας καὶ τῶν Ἰωαννίνων καὶ ὁ Μουσταφᾶ Πασσᾶς τοῦ Μωρέως δύναται νὰ θέσωσιν ἐπὶ ποδὸς 60 ἕως 70 χιλ. ἀνδρας ἐκ τῶν στρατιωτῶν τούτων, οἵτινες ἐν χώρᾳ ἐρυμνῇ ἐκ φύσεως δύναται νὰ προβάλωσιν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν. Εἶναι ἐν τούτοις πλεόν ἢ πιθανὸν ὅτι πλεῖστοι ἐκ τῶν λαῶν τούτων καὶ ἰδίως ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς θὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν Γάλλων. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔτρεφε πάντοτε τὴν ἰδέαν νὰ καταστῆ Βασιλεὺς παντὸς τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Μωρέως. Αὐτοκαλεῖται Πύρρος ὁ Β' καί, καίτοι Τούρκος, φέρει ἀμφίεσιν ἀλβανικῆν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ Γάλλοι τῷ ἔχουν ὑποσχεθεῖ ὀλόκληρον κόσμον, ὅτι κολακεύουσι τὴν κενοδοξίαν του καὶ ἴσως ἱκανοποίησαν τὸ φιλόρπαγόν του διὰ μεγάλων χρηματικῶν ποσῶν.

Ἡ εἰσβολὴ διὰ Ραγούζης, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, καὶ διὰ Μαυροβουνίου εἰς Ἀλβανίαν δύναται νὰ συντελεσθῆ ἔξ Ἀγκῶνος ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ. Ἀλλ' ἐὰν τὰ γαλλικὰ στρατεύματα ἐκινήσωσι καὶ ἐπιβιβασθῶσιν ἐκ τοῦ κόλπου Μανφρεδονίας, ὁ διάπλους μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Δρίνου εἶναι ἔτι βραχύτερος καὶ ἴσως πραγματοποιήσιμος ἐντὸς ὀλιγωτέρων τῶν 24 ὡρῶν, ἐὰν δὲ ἀποβιβασθῶσιν εἰς Αὔλωνά, ἡ πορεία μέχρι Βερατίου καὶ Μοσχόπολεως καὶ Ἰωαννίνων εἶναι λίαν εἰκόλος, ἐπίσης δὲ καὶ ἐκεῖθεν μέχρι Ναυπιάκτου, κειμένης ἀπέναντι τῶν Πατρῶν, μιᾶς τῶν κλειδῶν τοῦ Μωρέως ἢ ὁδὸς εἶναι πᾶν ἄλλο ἢ δύσκολος.

2) Τὰ δύο ἕτερα σημεῖα, ὅπόθεν δύναται νὰ διεξαχθῆ ἡ εἰσβολὴ εἶναι τὸ Ὀτραντον καὶ Βρενδήσιον, ὅπου οἱ Γάλλοι ἔχουσιν ὡσαύτως πολλὰ στρατεύματα. Ταῦτα δύναται νὰ ἐπιβιβασθῶσι καὶ μεταφερθῶσιν εἰς Βόνιτσαν ἐντὸς ὄχι μακρότερον τῶν 12 ἢ 14 ὡρῶν, ἐκάστοτε δι' ἐνὸς πλήγματος ἀνέ-

μου τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν Ρώσων καὶ Ἀγγλων ἤθελον σπρωχθῆ πρὸς τὸ μέρος τῆς μεσημβρίας. Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἐχθρὸς προτιμήσῃ νὰ διέλθῃ, ὡς ὑπάρχει πᾶς λόγος νὰ τὸ ὑποθέσῃ τις, πρὸς τὴν νῆσον τῆς Κεφαλληνίας κατευθύνων τὴν πορείαν του κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς Πάτρας εἰς τὸν Μωρέα, θὰ χρειασθῆ ἴσως 24 ὥρας. Ἀφοῦ ἀποβιβάσῃ εἰς Πάτρας ὄχι πλείους τῶν 6000 ἀνδρῶν καὶ ἀφίνων 2000 διὰ νὰ φυλάττωσι τὴν διάβασιν, θὰ δύνανται οὗτοι νὰ μεταβῶσι διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης μέχρι τοῦ βάθους τοῦ κόλπου τῆς Ναυπάκτου καὶ νὰ κυριεύσωσι τὴν Κόρινθον διὰ νὰ ἔχωσιν ὅλην τὴν χερσόνησον τοῦ Μωρέως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των.

Δέον νὰ παρατηρήσω ἐνταῦθα, ὅτι ἡ χώρα αὕτη εἶναι μία τῶν γονιμωτάτων καὶ ὠραιωτάτων ἐξ ὧσων εἶδον ποτέ, παράγουσα οἶνον, σῖτον καὶ κτήνη. Καὶ ἐν τῇ ἡμελημένη ἔτι καταστάσει, ἐν ἣ εὐρίσκεται καταπιεζομένη ὑπὸ Κυβερνήσεως ἐλαττωματικῆς καὶ διεφθαρμένης, τὰ πάντα ἀρθονοῦσι διὰ τῆς φυσικῆς γονιμότητος τοῦ ἐδάφους. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων εἶναι Ἕλληνες, ἠπιωτάτου χαρακτήρος, οἰκοῦντες ἐν χωρίοις καὶ διοικούμενοι ὑπὸ Πασσάδων ἢ Ἀγάδων, οἵτινες, καίτοι Τοῦρκοι, ἀλλὰ καθὸ ἐγκατεστημένοι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ φέρονται μετὰ πλείονος ἠπιότητος ἢ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Αὐτοκρατορίας ταύτης. Ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες τῆς χερσονήσου ταύτης εἶναι σχεδὸν πάντες εἰθισμένοι εἰς τὰ ὄπλα καὶ γνωρίζουσι τὰς γαλλικὰς ἰδέας, αἵτινες ὑποστηρίζονται ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, ἐπροχώρησαν ἱκανῶς παρ' αὐτοῖς. Οἱ Μανιάται, κατοικοῦντες ἐπὶ ὄρεων ἐκτεινομένων ἄχρι θαλάσσης καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων Λεύκτρων τοῦ Ἐπαμεινώνδα μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ματαπὰν καὶ ἐκ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλὰ (Μαλέα) ἢ ὡς συνήθως καλεῖται τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου (St. Angelo) καὶ τῆς Ρασίνης (;) καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες οἰκοῦσι τὰς πεδιάδας τὰς περιουκλούσας τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην, ἣν καλοῦσι σήμερον Μιστραῖν, ἀποτελοῦσι λαόν, καταγόμενον ἀναμφιβόλως ἐκ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν καὶ Εἰλώτων καὶ ζῶσιν ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τῆς Πύλης. Εἶναι ἐν γένει πενήστατοι καὶ ἄγριοι, διετήρησαν ἐκ κληρονομίας τῶν προγόνων των τὸ ἐλάττωμα τῆς κλοπῆς εἰς τὸν ἕριστον βαθμόν. Διαιροῦνται μέχρι σήμερον κατὰ λόχους, ἕκαστον ἐξ 100, ὡς ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἀρχαίας Σπάρτης. Ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀπέρχονται εἰς τὰ ἄλλα τμήματα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκμισθοῦνται πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς, συνήθως χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ὀλιείαν καὶ ἐλλείπει ἄλλων ἀσχολιῶν ἐπιδίδονται εἰς πειρατείαν κατὰ θάλασσαν ἢ εἰς τὴν ληστείαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐν ταῖς τουρκικαῖς ἐπαρχίαις. Εἶναι ἐξαιρέτικοι σκοπευταί, φέρουσι πάντες ὄπλα καὶ οὐδεὶς Τοῦρκος, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τινὸς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν των, δὲν τολμᾷ νὰ ἐμφανισθῆ παρ' αὐτοῖς. Εἶναι ἀξίον παρατηρήσεως ὅτι ὁ λαὸς οὗτος, πρὸ πάντων ἐν τοῖς

πέριξ τῆς Σπάρτης, φέρει ἀντὶ σκούρων ἢ τουρμπανίου σιδηρᾶ κρᾶνη, διότι, ὡς λέγουν, τοῦτο τοὺς ἀσφαλίζει πολὺ κάλλιον κατὰ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Πάντες οἱ λαοὶ οὗτοί εἰσιν ἀνυπόμονοι ν' ἀποσείσωσι τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων καὶ ἔχουσι πολλὰς σχέσεις μετὰ τῶν Γάλλων, διατηροῦντων πλείστους πράκτορας μεταξὺ αὐτῶν.

Ἐὰν ἐπομένως ἡ Γαλλία κατορθώσῃ νὰ διεξαγάγῃ μίαν ἐπιδρομὴν εἰς Ἀλβανίαν ἢ εἰς τὸν Μωρέαν, τῆς τελευταίας ταύτης χερσονήσου παρεχούσης ἀσφαλὲς ἄστυλον καὶ ἱκανῆς ν' ἀντιστῆ εἰς τὰς μεγίστας δυνάμεις, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο θὰ συνοδευθῆ δι' ἐπαναστάσεων ἐν Μακεδονίᾳ, ἐν Ρουμυλίᾳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου ὁ στρατηγὸς Μπρίν (Brinon) βεβαίως θὰ διοργανώσῃ ἤδη σύστημά τι ἀνταρσίας καὶ ἐπαινιαστάσεως καὶ δὲν θὰ παραλείψῃ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Σουλτᾶνον καὶ τὴν Κυβέρνησιν ν' ἀφεθῶσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν του καὶ νὰ πράξωσι κατὰ τὰς συμβουλὰς τινῶν ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων ὅπως τὸ ἔπραξεν ἐν Γορίνῳ μὲ τὸν δυστυχῆ βασιλέα τῆς Σαρδηνίας καὶ ἐν Ὀλλανδία ἕτε ὁ Ἀρμοστής ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Χάγην. Αἱ μνησθεῖσαι χῶραι εἶναι ὀρθάνοικται εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα, ὅστις θὰ ἤρχετο νὰ τοῖς μεταβάλῃ τὴν παροῦσάν των κατάστασιν.

Πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ πρὸς πρόληψιν παντὸς κακοῦ δυναμένου νὰ προκύψῃ ἐὰν οἱ Γάλλοι κατάρθουν νὰ ἐγκαθιδρυθῶσιν αὐτόθι, εἶναι ἐπὶ ἀνάγκης ὅπως ἡ Ρωσσία πέμψῃ 20 ἕως 25 χιλ. ἀνδρῶν εἰς τὰς ἑπτὰ νήσους μετ' ἀναλόγου ἀριθμοῦ φρεγατῶν καὶ μικρὰ πλοῖα ὡς τρεχαντήρια (tartanes) καὶ σκαμπαβίας (εὐδρόμου), πλουίρια λίαν ἐν χρήσει ἐν τῇ Μεσογείῳ: Ἐὰν ὁ στόλος θὰ σύγκηται ἐκ πλοίων τῆς γραμμῆς, δύναται νὰ παραπλέῃ ἔξω τῶν ἀκτῶν τοῦ Μωρέα, πλησίον τοῦ Ναυαρίνου, ὅπου ὑπάρχει ἐξαιρετος λιμὴν καὶ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Κορώνης, ὅπου ὑπάρχει εὐρὸς χῶρος καὶ ἀγκυροβολία ἀσφαλῆς. Αἱ στρατιωτικαὶ ἀποθήκαι δύνανται νὰ ὦσιν ἐν Κερκύρα, ὅπου θὰ ὦσιν ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ὅπου ὑπάρχει καλὸς ναύσταθμος δι' ἐπισκευὴν καὶ κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων. Εἰς τὴν ἄνω μνησθεῖσαν δύναμιν δύνανται νὰ προστεθῶσι καὶ 8 ἢ 10 χιλ. ἄνδρες ἀγγλικῶν στρατευμάτων, πλοῖά τινα τῆς γραμμῆς καὶ τινες φρεγάτται, δυνάμεναι νὰ ἔχωσιν ἀποθήκας εἰς τὸ αὐτὸ μέρος.

Ἐὰν ἡ ἠνωμένη δύναμις χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἐπαρχιῶν τούτων, θὰ ἦναι ἐν πρῶτοις ἀνάγκη ὅπως ἐν τῶν στρατευμάτων τούτων λάβῃ κατοχὴν τοῦ Μωρέως, ὁ διάπλους πρὸς τὰς Πάτρας διὰ τοῦ κόλπου τῆς Ναυπάκτου νὰ φρουρηθῆ ὑπὸ 3000 ἀνδρῶν καὶ ἴσως ἀριθμὸς νὰ ὀχυρωθῆ πλησίον τῆς Κορίνθου καὶ χρησιμοποιηθῆ εἰς τὸ νὰ καταλάβῃ τὰς διόδους τῶν ὁρέων διὰ τοῦ περιφήμου στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἄλλα στενά, δι' ὧν μία ἀσφαλῆς ὑποχώρησις νὰ ἐξασφαλισθῆ διὰ

τὸ ἕτερον μέρος τοῦ στρατεύματος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ δράσῃ ὡς θὰ ὑποδειχθῇ κατωτέρω. Τὸ μέτρον τοῦ τοῦθ' εἶχεν ἀκόμη καὶ ἕτερον πλεονέκτημα, ὅτι μέρος τῶν φιλικῶν στρατευμάτων θὰ ἠδύνατο νὰ ἦναι πάντοτε εἰς θέσιν ἐὰν οἱ Γάλλοι κατόρθουν νὰ λάβωσι κατοχὴν τῆς Ἀλβανίας καὶ ἐξήτουν νὰ βαδίσωσι πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, νὰ βαδίσῃ ἐκ Κορίνθου πρὸς τὴν Μακεδονίαν ἰδιὰ τοῦ κόλπου τῆς Θεσσαλονίκης : [N. B. Ἀποφευγομένων οὕτω πολλῶν διόδων διὰ τῶν ὄρεων. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι εἰς τοῖς πρόποδας τῶν ὄρεων, καὶ ἄγει κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς τῆς Θαλάσσης. Ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ μία ἱουσαικὴ στρατιὰ ἐν Μολδαβίᾳ ἢ ἐν Βλαχίᾳ, ἣτις θὰ ἐβιάδιζεν ἐκ Νικοπόλεως ἢ ἐκ Σοφίας ἐπὶ τὴν Βουλγαρίαν, θὰ ἦτο μεγάλης ἐπικουρίας]. Ἡ ὁδὸς αὕτη, οὔσα ἢ καλλιτέρα καὶ ἢ βραχυτέρα διὰ νὰ φθάσῃ τις εἰς Κωνσταντινούπολιν, θὰ ἠδύνατο καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἐχθρὸν τοῦ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν χώραν ταύτην καὶ ἐὰν ἐχρειάζετο νὰ ἀμυνθῇ, θὰ εἶχε πεδῖον πολὺ μᾶλλον ἀναικτὸν πρὸς ἠρᾶσιν καὶ θὰ κατέρθανε τὰς πεδιάδας τῆς Ρωμυλίας πρὶν ἢ δυνηθῶσιν ἐκεῖνοι νὰ φθάσωσι διὰ τῶν ὄρεων καὶ τῶν ἀμμοδαῶν χωρῶν τῆς Ἀλβανίας. Προσθετέον εἰς ταῦτα ὅτι ἡ φιλικὴ στρατιὰ θὰ ἠδύνατο πάντοτε νὰ ἔχῃ ἀσφαλεῖ ὑποχώρησιν ἐν περιπτώσει ἀτυχήματος καὶ γόνιμον ἔδαφος ὀπισθεν πρὸς κάληψιν τῶν ἀναγκῶν τησῶς καὶ θάλασσαν πάντοτε ἐλευθέραν δεξιόθεν, ὀπίσθεν θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἐπικουρίαν καὶ βοήθειαν.

β) Ὁ τρίτος τρόπος μιᾶς ἐπιθέσεως εἶναι ἡ κατοχὴ τῆς Ηπειρέζης, Πάργας, Βονίτης καὶ Βουτριντοῦ, αἵτινες πᾶσαι ἀνήκον ἄλλοτε εἰς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν, ὡς καὶ ἡ Κέρκυρα κειμένη ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. Καίτοι τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων εἶναι χριστιανοί, ἐδόθησαν τοῖς Τούρκοις. Ἡ ἐκ Βουτριντοῦ εἰς Σαῦλι ὁδὸς εἶναι βραχυτάτη καὶ καταλαμβάνων τις τὰ ὄρη τὰ δεσπύζοντα πύσης τῆς χώρας ταύτης καὶ βοηθούμενος συγχρόνως ὑπὸ τῶν κατοίκων, γίνεται κυρίαρχος ἀσφαλοῦς θέσεως καὶ ὑποχωρήσεως. Θὰ ἦμεθα οὕτω ἐν ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῶν λιμένων τοῦ Βουτριντοῦ καὶ τῶν Κορυφῶν, ὀπίσθεν δύναται τις νὰ ἔχῃ πάσαις τὰς ἀναγκαίας ἐπικουρίας : δύναται τις ὡσαύτως νὰ ἐπιτύχῃ ἐπικοινωνίαν καὶ μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Ἄρτης, ὅπου τὰ πολεμικὰ πλοῖα δύνανται νὰ προμηθεύονται ἐπικουρίας παντὸς εἴδους. Ἐὰν συνέβαιεν ὁ Ἀλῆ Πασπῆς νὰ εἶναι φίλος τῶν Γάλλων, θὰ ἔβλεπεν ἑαυτὸν τότε τιθέμενον μεταξὺ δύο πυρῶν, ἀφ' ἑνὸς τῆς λεγούσης τῶν ἠνωμένων στρατευμάτων τοῦ Βουτριντοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς τοῦ Μωρέως, καὶ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη θὰ ἦτον ἀπηλλαγμένη τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ μόνη ἀντίρρησης, ἣν θὰ δύναται τις νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὴν δευτέραν ταύτην ἐνέργειαν, εἶναι ἡ παρατήρησις, ὅτι οἱ Μανροβούνιοι ἢ οἱ αἰδήποτε ἄλλη δύναμις θὰ ἦναι κατὰ τῆς πλευρᾶς τῶν ἠνωμένων στρατευ-

μάτων. Ἄλλὰ θὰ δύναται τις νὰ θεραπεύσῃ τοῦτο δι' ἐπιθέσεως ἐκ Κατάρου, Ἀντιβάρεως ἢ Δουλείνου διὰ ν' ἀναγκάσῃ τοὺς Μαυροβουνίους νὰ παραμείνωσιν οὐδέτεροι, ἢ νὰ ἐνωθῶσι πρὸς τὴν ἡνωμένην στρατιάν. Καίτοι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς χώρας ταύτης εἶναι παρασημοφορεμένος ὑπὸ τῆς Ρωσσίας, λέγουν ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ Βοναπάρτου καὶ ὅτι εἶναι μεγάλως ἀφωσιωμένος εἰς τὸ γαλλικὸν κόμμα. Οἱ Μαυροβούνιοι ἐνεκαθίδρυσαν ἀπὸ μακροῦ ἐν εἶδος δημοκρατίας, ἐπὶ κεραλῆς τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Ἐπίσκοπός των καὶ πιθανῶς ἐπὶ γαλλικοῦ προτύπου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Γαλλίας, τοῦ ἐν Ραγούζῃ προξένου τῆς τελευταίας ταύτης προμηθεύσαντος τὰ πολεμοφόδια. Ὁ Ἐπίσκοπος, ὅστις εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Κυβερνήσεως ταύτης, δύναται νὰ θέσῃ, ἐπὶ ποδὸς πολέμου 20 χιλ. ἀνδρῶν.

Θὰ πρόβῳ νῦν εἰς ὅ,τι μᾶς φαίνεται τὸ καταλληλότερον ὡς πρὸς τὰς στρατιωτικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις δι' ἓνα πόλεμον ἐν ταῖς χώραις, ἃς περιεγράψαμεν.

Θὰ ἀρχίσω διὰ τῶν 25 χιλ. ἀνδρῶν τῶν ῥωσικῶν στρατευμάτων, ἅτινα, ἐκτὸς καλῆς ἀναλογίας στρατευμάτων τῆς γραμμῆς, δεόν νὰ ἔχωσι καὶ 3-4000 ἀνδρας ἑλαφρῶν στρατευμάτων, εἴτε ἐρίππων, καὶ πεζῶν κυνηγῶν καὶ ἐν σῶμα μίᾳς ἢ δύο χιλιάδων Κοζάκων, οἵτινες εἶναι ἴσως τὸ μόνον ἵππικόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατό τις ἐπιτυχῶς νὰ χρησιμοποιήσῃ εἰς τὴν ὄρεινὴν χώραν, ἣν θὰ ἔχωσι νὰ διασχίσωσι, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἀναγνωρίσεις καὶ συνοδείας. Πάντα τὰ στρατεύματα ταῦτα καὶ ἐκεῖνα ἔτι τῆς γραμμῆς, δεόν νὰ ᾤσιν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγότερον βεβαρημένα δι' ἀποσκευῶν καὶ φορτίων· θὰ δεῖσῃ ὅπως πάντα τὰ βαρέα πολεμοφόδια παραμείνωσιν εἰς Κορφούς, Βουτριντὸν ἢ ἐν Μωρέα.

Ὅσον διὰ τὸ πυροβολικὸν θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἔχῃ ἓναν οὐλαμόν, ὅστις νὰ ἦτο ἐπιβιβασμένος διὰ νὰ μεταφέρεται κατὰ τὰς ἀνάγκας, διότι πᾶσαι αἱ ὀχυραὶ θέσεις, ἃς θὰ ἠδύνατό τις νὰ χρησιμοποιήσῃ, εὐρίσκονται παρὰ τὴν παραλίαν ἢ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν. Τὸ πεδινὸν πυροβολικὸν δύναται νὰ εἶναι μετακινήσιμον μὲ ἐπαρκῆ ἀριθμὸν τηλεβόλων τῶν 6 ἢ 4 διαμετρήματος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ διαλίεται καὶ μεταφέρεται ἐπὶ ἡμιόνων, ἢ ἵππων διὰ τῶν δυσχερῶν διόδων, ἐξ ὧν πολλὰς θὰ εὕρωσιν εἰς τὰ ὄρη καὶ διὰ τῶν ὁμοίων ἄλλως ἔσται ἀδύνατον νὰ προχωρήσωσι πολεμοφόδια βαρέα καὶ πυροβολικόν: τὸ αὐτὸ δεόν νὰ ῥηθῇ καὶ περὶ βωδωμαξῶν πολεμοφοδίων.

Θὰ ἐκλινον νὰ πιστεύσω ὅτι πρὸς διεύθυνσιν τῆς κινήσεως μᾶς τῆς ταυῆς στρατιᾶς ὁ ἀξιωματικὸς Ρῶσσοσ στρατηγὸς ἀρχηγὸς θὰ ἔπρεπε νὰ ἰδρῦσῃ τὸ γενικὸν ἐπιτελεῖόν του εἰς Κορφούς, ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς